

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

РІШЕННЯ

До протоколу № 23
від 12 лютого 2020 року

**Проект Закону України про медіа (реєстр. № 2693 від 27.12.2019,
народні депутати України О. Ткаченко, М. Потураєв, Є.Кравчук та інші)
та альтернативний проект Закону України про медіа в Україні
(реєстр. № 2693-1 від 15.01.2020, народні депутати України
М. Княжицький, В. В'ячеславович, С.Федина та інші)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України попередньо розглянув проект Закону про медіа, реєстр. № 2693 від 27.12.08.2019, внесений народними депутатами України О.В. Ткаченком, М.Р. Потураєвим, Є.М. Кравчук та іншими, та альтернативний до нього законопроект про медіа в Україні, реєстр. № 2693-1, від 15.01.2020, внесений народними депутатами України М. Л. Княжицьким, В.М. В'ячеславовичем, С.Р. Фединою та іншими, та зазначає таке.

У пояснювальних записках до законопроектів № 2693 та № 2693-1 визначено, що їх розроблено з метою створення єдиної системи правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин у сфері медіа, виконання Україною зобов'язань перед європейськими партнерами та імплементація норм європейського законодавства у національне законодавство України. Вказано, що прийняття законопроекту має створити необхідні сучасні європейські умови для задоволення інформаційних потреб громадян України, ефективного розвитку сфери надання аудіовізуальних медіа сервісів з використанням нових технологій.

Законопроектами пропонується, зокрема, уніфікація чинного законодавства України у сфері телебачення та радіомовлення, друкованих засобів масової інформації відповідно до змін суспільних відносин. Здійснена систематизація та оновлення законодавства з урахуванням технологічного розвитку та появи нових видів медіа.

З прийняттям основного закону про медіа одночасно пропонується визнати такими, що втратили чинність, закони України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про

інформаційні агентства”, “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” та внести низку змін у чинні кодекси та закони України, зокрема у зв’язку із заміною терміну “засоби масової інформації” терміном “медія”.

Проектами Закону визначаються нові повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, як незалежного, постійно діючого колегіального державного органу, який здійснюватиме державне регулювання, нагляд і контроль у сфері медіа.

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, який визначено головним з розгляду цих законопроектів, відзначив, що обидва законопроекти є системними, такими що унормовують діяльність як традиційних друкованих ЗМІ, лінійних і нелінійних телерадіомовників, провайдерів програмної послуги, постачальників електронних комунікаційних послуг для потреб мовлення з використанням радіочастотного ресурсу, так і новітніх онлайн - медіа, суб’єктів що надають аудіовізуальні послуги на замовлення з використанням IPTV, OTT платформ та платформ спільного доступу до інформації, а також унормовують діяльність та пропонують суттєво розширити повноваження регулятора - Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Основний і альтернативний законопроекти мають однакову структуру (по десять розділів) однакові назви та кількість статей (124), однакову послідовність і стилістику викладення правових норм.

Водночас Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики відзначає, що автори альтернативного проекту у низці статей та розділі Прикінцевих і переходних положень виклали суттєво інші підходи до регулювання деяких правовідносин. Альтернативні підходи насамперед стосуються питань реєстрації та унормування діяльності онлайн-медіа в Україні, а також вітчизняних та міжнародних аудіовізуальних сервісних платформ, які використовують OTT технології та платформ спільного доступу; забезпечення виконання вимог прозорості власності медіа та прозорості їх фінансування через правові механізми досліджень і контролю; розширення повноважень Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення у частині ефективного реагування на факти зловживань свободою слова та протидії агресії. Новою за змістом в альтернативному законопроекті є стаття 106, яка визначає особливості розгляду питань щодо звернення до суду про заборону поширення медіа на території України.

Визначено, що запропонований у статті 21 законопроекту реєстр. № 2693-1 механізм контролю прозорості медіа, у тому числі прозорості фінансування, є істотно кращим, а отже зазначені положення - запобіжники від фінансових впливів країни-агресора будуть враховані при підготовці основного законопроекту до другого читання.

У підсумку Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду у першому читанні основний проект Закону

України про медіа, реєстр № 2693 від 27.12.2019, внесений народними депутатами України Ткаченком О. В., Потураєвим М.Р., Кравчук Є.М., Констанкевич І.М., Кабановим О. Є., Бобляхом А. Р., Богуцькою Є. П., Рябуха Т. В., Сушком П.М., Нальотовим Д.О., Цибою Т.В., прийняти за основу.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України загалом погоджується з доцільністю оновлення та уніфікації чинного законодавства України у сфері телебачення та радіомовлення, друкованих засобів масової інформації відповідно до змін суспільних відносин. Відзначається, що подані на розгляд законопроекти мають позитивні напрацювання, які пов'язані зі спробою систематизувати чинні норми права щодо регламентації діяльності у сфері медіа-послуг, а також врахувати положення міжнародних нормативно-правових актів у даній сфері (зокрема, Директиви Європейського Парламенту та Ради Європи 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про узгодження певних положень, визначених законами, підзаконними актами та адміністративними положеннями у державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіа послуг).

Разом з тим зазначено, що законопроектам властиві ряд концептуальних недоліків, які роблять нову редакцію Закону уразливою на відміну від чинного законодавства у сфері телебачення та радіомовлення.

У першу чергу, звернуто увагу на непритаманну для законів складність структури та змісту законопроектів. Законопроекти вирізняються зайвою громіздкістю та деталізацією, містять значну кількість статей, зокрема і з численними частинами, що занадто перевантажує зміст та ускладнює сприйняття.

Головне науково-експертне управління зробило велику кількість зауважень загалом на 12 сторінках до кожного із законопроектів.

Узагальнені висновки Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України: за результатами розгляду у першому читанні законопроект про медіа, реєстр. № 2693, та законопроект про медіа в Україні, реєстр № 2693-1, доцільно повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

До Комітету надійшов експертний висновок на законопроект про медіа реєстр. № 2693 від Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, у якому визначено, що загалом підготовлений законопроект може стати базовим у сфері медіа, сприятиме розвитку чинного законодавства у цій сфері та розбудові сучасного інформаційного суспільства.

Разом з тим, крім зауважень, які представлені також у висновках Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, визначено низку інших зауважень та пропозицій, зокрема:

1) дискусійним видається запропонований у законопроекті підхід щодо **визначення сфери правового регулювання**.

Зокрема, термін “*медіа*” подається як синонім поняття “*засіб масової інформації*” та визначається як засіб поширення масової інформації у будь-якій формі. Термін “*масова інформація*” розуміється як будь-яка інформація, що

поширюється з метою її доведення до “широкої публіки” у будь-якій формі, а визначення поняття “широка публіка” у законопроекті не надається.

Тобто, створюються передумови щодо можливого віднесення до ознак “медіа” будь-якої активності громадян в комп’ютерних мережах, що створюватиме передумови до порушення прав і свобод людини. При цьому, запропоноване виключення, що законодавчий акт не поширюватиметься на фізичних осіб, які “не діють як медіа”, видається недостатнім.

Крім цього, наведені в законопроекті (п. 1-7 ч. 2 ст. 2) виключення зі сфери дії Закону, що викладені з наявністю ознак двозначності та елементів оціночного характеру, а також вказані у ст. 2 інші виключення підтверджують наявність проблеми щодо чіткого визначення предмету правового регулювання;

2) у п. 1 ст. 1 та п. 3, 11 ст. 2 застосовується скорочене поняття “*Національна рада*”, а її повна назва – *Національна рада з питань телебачення і радіомовлення* та умовна скорочена назва – *Національна рада* наведені лише в п. 3 ст. 6 законопроекту.

Визначення мети, завдань та повноважень регулятора – “*Національної ради*” також потребуватиме уточнення порівняно із сферою її діяльності, визначеною чинним Законом “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, основні положення якого увійшли до запропонованого законопроекту;

3) у ст. 4 законопроекту цілком слушно йдеться про свободу діяльності у сфері медіа. Водночас, у п. 2, 4 ст. 4 наведено вимоги стосовно законності чи обмежень у цій сфері.

З цього приводу можливо слід було б взяти за основу норму ст. 34 Конституції України, що відповідні обмеження та втручання органів державної влади можуть здійснюватись на основі закону “... в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров’я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя”;

4) в п. 3 ст. 101 застосовано термін “*тяжкість потенційних порушень*” для подальшого прийняття Національною радою відповідного рішення. При цьому може виникнути питання стосовно критеріїв визначення “тяжкості” та як це може тлумачитись – згідно з методологією кримінального законодавства або на власний розсуд Національної ради. Зазначене питання, як видається, слід було б узгодити з відповідними нормами ст. 110 законопроекту;

5) п. 4 ст. 110, п. 4 ст. 112, п. 4 ст. 113 законопроекту також пропонується доповнити словами: “*порушення законодавства про державну таємницю*”.

В цілому за висновком експертів Інституту проект Закону про медіа потребує доопрацювання з урахуванням вказаних та інших можливих пропозицій.

Щодо питань відання Комітету, то за інформацією Міністерства освіти і науки України визначено, що положення обох законопроектів у частині

компетенції МОН України ідентичні, тому за результатами їх розгляду Міністерство висловило аналогічні зауваження та пропозиції до їх змісту.

Передусім зазначено, що статтею 13 Конвенції ООН проти корупції, ратифікованої Україною 18.10.2006, країни-учасниці зобов'язані забезпечити проведення заходів, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції, зокрема, і через реалізацію програм державної освіти.

Згідно із частиною першою статті 8 Закону України “Про освіту” особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Інформальна освіта (самоосвіта) – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

Одним із різновидів самоосвіти щодо недопущення проявів корупції МОН України вважає має бути “соціальна реклама”, яка покликана надати розуміння населенню згубного впливу корупції на всі сфери суспільства. Тому пропонується у перехідних положеннях законопроектів частину четвертку статті 12 Закону України “Про рекламу” викласти у такій редакції:

“4. Медіа-розповсюджувачі реклами, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного або місцевих бюджетів, зобов’язані розміщувати соціальну рекламу державних органів та органів місцевого самоврядування, громадських організацій безкоштовно в обсязі не менше 5 відсотків ефірного часу, друкованої площи, відведеніх для реклами, з яких половина відводиться для розміщення соціальної реклами, яка має на меті формування суспільної нетерпимості до корупції та утвердження культури верховенства права.

Із зазначених 5 відсотків ефірного часу, відведеного для розміщення соціальної реклами, принаймні третина цього ефірного часу повинна мати місце з 18.00 до 24.00.

Лінійне медіа, яке безкоштовно транслює соціальну рекламу у обсязі, який перевищує 5 відсотків ефірного часу, має право пропорційно збільшити час мовлення, відведений на рекламу і телепродаж, для аудіовізуальних медіа до 20 відсотків, а для аудіальних медіа до 25 відсотків протягом кожної астрономічної години фактичного мовлення.”.

Також законопроектами передбачається внесення змін до Закону України “Про загальну середню освіту”. Звертається увага, що 16.01.2020 Верховною Радою України прийнято Закон України “Про повну загальну середню освіту”, пунктом 2 розділу X “Прикінцеві та перехідні положення” якого передбачено визнати таким, що втратив чинність Закон України “Про загальну середню освіту”, що потрібно буде в кінцевому варіанті врахувати.

Крім того, термінологія законопроектів потребує приведення у відповідність до Закону України “Про освіту”.

Інших висновків щодо вказаних законопроектів до Комітету не надходило.

На засіданні підкомітету з питань науки та інновацій Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 12.02.2020

розглянуто вказані законопроекти і підтримано відповідний проект рішення Комітету.

Заслухавши інформацію представників авторів законопроектів, заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Колебошина С.В. та обговоривши це питання, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **в и р і ш и в:**

1. Суттєвих зауважень у частині відання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій до проекту Закону про медіа, реєстр. № 2693 від 27.12.08.2019, внесеного народними депутатами України О.В. Ткаченком, М.Р. Потураєвим, Є.М. Кравчук та іншими, та до альтернативного до нього законопроекту про медіа в Україні, реєстр. № 2693-1, від 15.01.2020, внесеного народними депутатами України М.Л. Княжицьким, В.М. В'ячеславом, С.Р. Фединою та іншими, немає.
2. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної політики, визначеного головним з підготовки даних законопроектів, визначитися з тим, який законопроект буде взято за основу, або відповідно до частини другої статті 111 Регламенту Верховної Ради України внести пропозицію про попереднє визначення Верховною Радою основних положень, принципів, критеріїв та структурних частин законопроекту, на яких має ґрунтуватися відповідний законопроект з урахуванням пропозицій Міністерства освіти і науки України та Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, викладених у цьому Рішенні.
3. Направити це Рішення Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної політики, визначеного головним з підготовки даного законопроекту.
4. Контроль за виконанням цього Рішення Комітету покласти на Голову Комітету С.В. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак